

עין משפט גר מצוה

יג:

ר"ן

כל כנויי פרק ראשון נדרים

רש"י

מסורת הש"ס

(א) [לעיל יא. שבעות לו.], (ב) לקמן טו. שבעות כה. תוספתא פ"א.], א לעיל יב.], (ד) [לעיל יא. שבעות לו.], (ה) [דף טו.], (ו) [דף י"ב ד"ה בעיקרו ודב"ה בלחל.], (ז) [שמה רש"ט].]

הגהות הב"ח

(א) מתני' ס"א כטרופות שקהלים בראשיהם: (ב) רש"י ד"ה לא קשיא וכו' ורבי מאיר היא וכו' מיי הס"ד והל"כ מ"ה קתני לקרבן בו' לא קרבן: (א) ד"ה דיקא נמי מתניתין דיאמר פי קאמר:

פירוש הרא"ש

שהנדרים חלין על רבב מצוה ברבר הרשות. פירוש לעבוד על דבר מלאה מה שאין קן בשבעות ולקמן צ"כ שני מיפשא שפיר: משפ"א בנדורים שהגדיר מולה האיסור בתנן דדבר שאין זו ממש אין יכול להכריז עליו ודיבור והילוך דבר שאין זו ממש הוא: באומר יאמר פי לדיבורי בו'. וש משמות ב"אכריס לאסון עליו:

הדרן עלך כל בניוי

ואלו מותרין חולין שאוכל לך כבבשר חזיר שאוכל לך. מילתא דפשיטא היא ובגמ' מפרש אמאי קתני לה: בערות לביובים. היו נוקצין הכהנה ממייס כנגד הלז ומולאין הלז ומקריבין אוחו לעבודת כוכבים ומקריבות עבודת כוכבים אסוריה כהנאה: בחלת אהרן. שהיה ראשון לכהנים ולא היה דבר הגדור כדפרשיה לעיל צפ"ק:

הרי את עלי באיבא. לאו דבר המדור הוא ואעפ"כ החמירו חכמים עליו נטורי כמורה לעט הארץ כדמפרש בגמ' ועוד המחמירו עליו לפנות לו פתח ממקום אחר לנפק לו פתח וטעם לחרותו שאילו היה יודע שכן הוא לא היה נודר ולא כגי כדור תמיח או לנג ערך וכל זה שלא יקל ראשו לך ולא ירגיל לאסור אשתו עליו: גמ' שבעא דאמר חולין בו'. לגופיה לא אצטריך אלף לתיוקא לחל: אי רבי מאיר הא ליה ליה סבכל לאו בו'. היכא דאמר לחולין כפתח ולא אמר לא חולין: ואלא ר' יהודה היינו רישא. בכדין דלעיל דמתן לחולין שאוכל לך אסור:

לא קשיא הא דאמר הא קרבן הא דאמר הקרבן. כלומר דכי אמר הקרבן האי להוי קרבן קאמר: **בתנ"י** האומר להצירו קונס **פי מדבר עמך וכו'**. כגמרא מפרש לה: **גמ'** שהנדרים חלים על דבר מלוה. **צפ"כ** (לקמן דף טו): מוכחתינ לה מקרא: שהבעות חלות על **דבר שאין זו ממש**. משום דמיתסר גברא הוא שלא יעשה כן ואיהו אית זיה ממנ: מה שאין קן בנדירים. דמתסר חפלא הוא הילכך אי לית זיה ממש לא אסר מדי: **צאמר יאסר פי לדבורי**. כלומר נעשה כאומר דהא אמר קונס פי מדבר משמע דקונס קאי אדבור ומשמע נמי דקאי אפה הילכך כיוון דסתס נדרים להחמיר אמרי' דאפה קאי ופיו דבר שיש זו ממש הוא *ודכותא כהש"ס דאמרינן צאומר ופירושן נעשה כאומר. וזדתינ הוא דהוה מלי לשנויי ליה דלפילו אי קאי קונס אדבור אפ"ה אסור מדרבנן שהנדרים חלין מדרבנן אפילו על דבר שאין זו ממש כדאימא לקמן בריש פ"ב(א) אלא קושטא דמילתא מתרין ליה דלפילו מדלאריימא נמי אסור:

הדרן עלך כל בניוי

ואלו מותרין. אידי דתנא כפרק קמא נדרים האסורין פתח הכא **צאלו מותרין: חולין שאוכל לך**. כגמרא מפרש למאי אינטריך: **כבשר חזיר כעבודס כוכבים וכו'**. כל מיני איסורין קתני אסורין באכילה כבשר חזיר ואסורין כהנאה כעבודת כוכבים ואסורין כהנאה שאין להם בטלה בערות לצדין שהיו מתקרות לעבודת כוכבים שהיו נוקצין העור כנגד הלז והיו מולאין אותו כשהוא חי וחמירי מעבודת כוכבים דנהי דעבודת כוכבים אית לה בטולה

תקרות עבודת כוכבים אין לה בטולה ותנא נמי שאסורין באכילה כלבד ויש בהן טומאה כבבילות וטוומאית' תמורה כבעדהה שקמיס ורמסי: **כחלם אהרן וכפרומסו**. שחע"כ שחל איסור על ידי קריאת' שם לז דבר החדור וכמו שכתבתי למעלה"ו [שחע"כפ] שהוא אסור לזה ונותר לזה לא מחמת נדרו הוא שהרי כשהפרישן לא פירש אלף ודאי מאי דאסירי לוריס מחמת איסורא הוא דרמא' כחמנא עליהו. וטעמא דכולהו הני דאין מתפסיין בהן משום דבעינן שיפסיכ דבדר הנדור ולא דבדר האסור כדאימא בגמרא [דף יד.]: **הרי זה מותר**. ואפילו עם הארץ שגדר בהם אין לריך פתח אלף מותר מאליו. ולהכי אע"ג דפתח ותנא אלו מותרין הדך ותנא הרי זה מותר לא משום דקא בעי למיתנא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא דלריך פתח בעס הארץ וכדאימא בגמרא [שס] ואי לא הדך ותנא הרי זה מותר לא ידענא הרי את עלי כאימא' ח"ה נמי כמתפסיס כשאר איסורי הגאה כעבודת כוכבים וערלה וכלאי הכרס ובצרייתא נמי תניא בגמרא [שס] הרי את עלי כבשר אימא כבשר אחותי כערלה ככלאי הכרס אלף האי דנקט כאימא חדא דאיית ציה תרתי אשמעינן חדא דאף על גב דמתפסיס כבדר האסור בעס הארץ מדרבנן לריך פתח ואשמעינן תו דלריך שהיא ממקוס אחר אבל אין פותחין לו כבדור אמו כלומר אילו היית יודע שלא היא כבוד לאמך כזך לא היית נודר דלא תימא נהי דאין פותחין לו לחדס כבדור אציו ואמו ה"מ בנדרים דלורייתא אבל האי דליתיה אלף מדרבנן פותחיס קא משמע לן דלא. הרשב"א ז"ל. ודוקא כמדירי אשתו ומתפסיס כבדר האסור לריך פתח מפני שדרכו לאסור את אשתו מתוך הקפדה ואי שרית ליה בלא פתח כי מתפסיס כבדר האסור אחי למישרי נמי אפילו מתפסיס כבדר הנדור אבל שחר נדרים מתוך שאין מנייין כל כך לא גזרו בהן ואין לריבין שאלה והיינו דנדרים דרישא דמתניתין מותרין לגמרי כדאימא בגמרא [שס]: **גמ'** **טעמא דאמר חולין שאוכל לך וכו'**. דודאי כי תנא חולין לאו לגופיה איצטריך דהא פשיטא דמותר אלף משום דיוקא תנא ליה לאשמעינן הא לחולין אסור: **מני מפניתינ אי רבי מאיר וכו'** אלף

תוספות

הא **דאמר הא קרבן**. בשתי תיבות או אמרינן כחי קרבן קאמר והכי משמע הא הנה בקרבן אני נשבע הא דאמר הקרבן כלומר מתניתין דאסרה מיירי דאמר הקרבן כתיבה אחת לפיכך אסור דלא שייך לומר שהוא לשון שבעה כיון דאמר ליה כתיבה אחת ומתניתין נמי דייקין דמיירי כתיבה אחת דומיא דקרבן אע"ג דכהעברה היה הוי לשון שבעה אף כי כתיבה אחת שאני הכא כיון דבלשון דר קאי' דקאמר הקרבן שאוכל לך הילכך אין לפרשו בלשון שבעה היכא דקאי' כתיבה אחת: קתני לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אומר והא לית ליה לר"ם סבכלל וכו'. השתא דטעמא דאסור משום מכלל וכו' משמע לא קרבן מה שלא אוכל הא מה שאוכל לך היא קרבן ומשני בומר לקרבן היא לפיכך לא אוכל לך כלומר הכי מפרש ליה ופרי"ת דמרייר דאמר לקרבן כפתח בין לפי דברי המקשה בין לפי דברי המתרין אלא שהמקשה היה אסור דפי' לקרבן כפתח כמו לא ודמי דמפרש' ליה לקרבן היא ורי" מפרש הלפי שנייה מיירי דאמר לקרבן כפתח מיוכו לפרי"ת מיהא טפי דע"כ למאי דס"ד מעיקרא היו לקרבן כפתח מדהוה טפי המקשה לומר טעמא דאיסורא משום מכלל ומתמאה ה"ה לדברי המתרין אי"ג גם לפרי"י יש ליישב דבזה הס חלוקין המקשה והמתרין דודאי המקשה היה סבור דגרס לקרבן כפתח לפיכך היה טועה לומר דטעמא משום מכלל לאו כי' ודמי דרבי מאיר מיירי דאמר לקרבן כפתח וזאת לפרי"ת דאמר לשיטא דאמר לקרבן כפתח לרבנן דלית ליה האי כבחה דלקרבן היא לפיכך וכו'

לא קשיא. מתניתין דאסר דאמר הקרבן דהיינו קרבן שאוכל לך (ט) רבי מאיר היא דלא שאני ליה בין אמר הקרבן לבקרבן ובזרייתא דאמר הא קרבן דמשמע חי: **לא קרבן לא אוכל לך**. אבל שאוכל לך הוי קרבן להכי אוסר רבי מאיר. ואית דאמרי הכי

משמע לקרבן צבציל קרבן לא אוכל לך שאס אוכל לך היא אסור עלי קרבן: ומקשינן והא לית ליה לרבי מאיר וכו': **בתנ"י** קונס פי מדבר עמך. מה שאני מדבר עמך אסור עלי קרבן או שאמר קונס ידי עושה עמך אז קונס רגלי מהלכת עמך אסור לדבר עמו ולהלך עמו ולעשות עמו מלאכה: **גמ'** **חלין על המלוה כנרשות**. שאס אמר קונס שאני עושה סוכה או קונס שאני מניח מפלין חל עליו הגדר ואס עשה קס ליה צבל יחל: **מה שאין קן בשבעה**. שאין נשבעין לצטל את המנות דמושבע ועומד מהר סיני הוא לקיימן ולהכי לא חלה שבעה עליה דאין שבעה חלה על שבעה: **מה שאין קן בנדרים**. דאין חלין על דבר שאין זו ממש כגון דיבור שאין זו ממש ואמאי קתני אסור: **צאומר יאסר פי לדבורי**. כלומר פי יאסר לאתו דיבור שאני מדבר עמך והפה שנאסר יש זו ממש ודאי ודאי למעשה ידיהס שאיני עושה עמך ורגלי להילוך שלא אהלך עמך: **דיקא נמי**. מתני' (ט) דאסר דפי קאמר דקתני קונס פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך שמע מינה דיאסר פי קאמר והיינו דבר שיש זו ממש:

הדרן עלך כל בניוי

ואלו מותרין. חולין שאוכל לך כבבשר חזיר כעבודת כוכבים כעורות לבובין כבבילות (א) וטריפות כשקצים ורמשים (א) כחלת אהרן ובתרומתו מותר דהאומר לאשתו הרי את עלי כאימא פותחין לו פתח ממקום אחר שלא יקל ראשו לך: **גמ'** **טעמא דאמר חולין שאוכל לך** הא אמר לחולין שאוכל לך משמע לא לחולין ליהוי אלא קרבן מני מתניתין אי רבי מאיר *הא לית ליה מכלל לאו

תוספות

ואלו מותרין. דלא חשיבי נדר: **האומר חולין שאני אוכל לך**

או **כבשר חזיר שאוכל לך או כעבודת כוכבים כו'**: **כחלת אהרן וכפרומסו מותר**. לאכול עמו. דכל הני לאו דבר הנדור הן אלא דבר האסור דמילתא מיתסרי בלא נדר ואין נודרים כדבר האסור: **גמ'** **אי רבי מאיר והא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן**. והיכא דאמר לחולין לא אמרינן דמשמע אלא לקרבן דהיינו הן מכלל לאו: אלף

הרי זה מותר. דבר הנדור ולא דבר הגדור כדפרשיה לעיל צפ"ק: הרי את עלי באיבא. לאו דבר המדור הוא ואעפ"כ החמירו חכמים עליו נטורי כמורה לעט הארץ כדמפרש בגמ' ועוד המחמירו עליו לפנות לו פתח ממקום אחר לנפק לו פתח וטעם לחרותו שאילו היה יודע שכן הוא לא היה נודר ולא כגי כדור תמיח או לנג ערך וכל זה שלא יקל ראשו לך ולא ירגיל לאסור אשתו עליו: גמ' שבעא דאמר חולין בו'. לגופיה לא אצטריך אלף לתיוקא לחל: אי רבי מאיר הא ליה ליה סבכל לאו בו'. היכא דאמר לחולין כפתח ולא אמר לא חולין: ואלא ר' יהודה היינו רישא. בכדין דלעיל דמתן לחולין שאוכל לך אסור:

מ"מ מיתסר מטעם מכלל לאו וכו' לרבנן דאית להו מכלל וכו' וה"כ אמאי קתני רבי מאיר אוקר הא לרבנן נמי מיתסר בשלמא לפרי" דגרס לקרבן כחפך ויכא למימר מכלל לאו וכו' לךן ליכא לתימר כ"א מטעם לקרבן היא לפיכך מותר לרבנן דלית להו סכנה דלקרבן היא אבל לפרי"ת קשה כדפרשיה וי"ל דהאי" דאסור גס לרבנן וליכונתא נקט ר"מ אסר דאע"ג דרבי מאיר לית ליה מכלל וכו' מ"מ אוקר מטעם דלקרבן היא וכו': באומר יאמר פי לדיבורי. מימה אמאי לא משני לה דאף כי אין זו ממש ואין נדרים חלים מדלאריימא מ"מ מיתסר מדרבנן כדמסקי רבינא לקמן פ"ב ואיסור דמתניתין מדרבנן קאמר וי"ל דמתרין ליה האמת דמתניתין מוכחא דמיירי כהכי שאמר יאסר פי לדיבורי כדמסקי דיקא נמי דקתני כו': ירי ליעשריהם. ואת חיפוק ליה דמעשה ידים גופיה כי זו ממש כדמוכח ככתובות (דף עג.) דלאס אמר קונס מעשה ידי דמילל לר"מ דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וי"ל דהאי"ג ואגב איך נקט הך שנייה אטולוה ועוד דאיכא מעשה ידים שאין בהן ממש כגון שלא חפן לפני בקרו תנן:

הדרן עלך כל בניוי נדרים

ואלו מותרין. הרי עלי: גמ' שבעא דאמר חולין שאוכל הא לחולין שאוכל לך וכו'. דס"ד לתיוקא איצטריך למידק מיניה לחולין כיון דלגופיה לא איצטריך: